

پروژه الجزیره چه مشخصاتی دارد؟ نسبت آن با مقاومت چیست؟

ما و جزیره سرگردانی

۸ از دسامبر که رسانه‌ها رسماً سقوط دولت بشار اسد را اعلام کردند و از خروج او از سوریه نوشتند، رسانه خبری الجزیره در چند محور اتفاقاتی که در سوریه بعد از اسد در حال وقوع بود راپوشش می‌داد؛ پیشروی نیروهای مسلح سوروی وگروه تحریر الشام در خاک سوریه، پیدا شُشدن گورهای دسته‌جمعی، روایتی از زندان صیدنایا و دیگر زندان‌ها وروایت زندانی‌ها از آنچه‌در این زندان‌ها می‌گذشت.

همچنین، بر ساخت تصویری از آزادی در شهرهای مختلف سوریه پس از سقوط اسد وپوشش اخبار پیشروی اسرائیل در خاک سوریه، بخش دیگری از اخبار این رسانه را به خود اختصاص می‌داد.

نکته جالب توجه و عجیب در خصوص اخباری که در مورد پیشروی اسرائیل در خاک سوریه از جانب این رسانه به چشم می‌خورد، به نحوه پوشش اخبار تجاوز اسرائیل در سوریه اختصاص داشت. در نگاه به پوشش اخبار تجاوز اسرائیل، الجزیره صرفاً اظهاراتی را بازتاب می‌داد که اسرائیل «برای جلوگیری از افتادن تجهیزات به دست شورشی‌ها، مناطق نظامی و پایگاه‌های نظامی را بمباران کرده‌است»، «حضور اسرائیلی‌ها در سوریه موقت‌است» و «اسرائیل به دنبال ایجاد یک منطقه حائل در سوریه‌است.» نوع پوشش اخبار اما تفاوت قابل توجهی با پوشش اخبار جنایت صهیونیست‌ها در غزه و لبنان داشت. در روایت‌ها عموماً ما به این گزاره اشاره می‌شد که حضور اسرائیل در منطقه دائمی نخواهد بود و البته به بمباران مناطق نظامی در سوریه اشاره می‌شد، با این تفاوت که توجه اسرائیل در پروبست اخبار نیز ذکر می‌شد که آنها برای اطمینان از نیتفادن تجهیزات به دست مخالفین و برای تأمین امنیت اسرائیل این کار را انجام دادند. این اخبار در حالی منتشر می‌شد که در نقطه مقابل، روایت‌های متفاوت و دردناکی از زندان صیدنایا و اتفاقاتی که در این زندان رخ داده بود، منتشر می‌شد. این نحوه پوشش تحولات سوریه، به طریی این رسانه در ماجرای سوریه و حمایت آن از محور مقاومت و تقابل با اسرائیل را زیر سوال برد، آن هم در شرایطی که در یک سال گذشته این رسانه در خط مقدم پوشش اخبار و تحولاتی قرار داشت که در غزه و برای ساکنان آن اتفاق افتاد. هم‌زمان با شروع تجاوز اسرائیل به سوریه، آنچه در روایت‌ها قائل‌است، ارائه تصویری زیبا و آزاد از سوریه پس‌ااسد است، حتی با وجود تجاوز اسرائیل به سوریه.

۳۰ خبر در مورد زندان‌های سوریه در الجزیره

بخشی از آنچه در زندان صیدنایا و المرزّه رخ داده را نمی‌توان انکار کرد. شاهد مثال آن خانواده‌هایی هستند که به دنبال یکی از اعضای خانواده‌شان در زندان می‌گردند. البته در این میان روایت‌های اغراق‌شده و غیرواقعی نیز کم نیستند. اخباری که در مورد وجود توتیل‌ها در زندان صیدنایا منتشر شد، تصویری جعلی که از زندان ویتنام منتشر شد و به جای زندان صیدنایا به خورد مخاطب داده شد.

زندانی که بدنیوی خوشحالی یک زندانی‌اش از سقوط اسد، در سی‌ان‌ان بازتاب زیادی داشت‌اما چند ساعت بعد مشخص شد‌که او یک شکنجه‌گر حکومت‌سوریه بوده‌است، از جمله روایت‌هایی بودند‌که از زندان‌های سوریه به‌منتشر شدند. رسانه خبری الجزیره هم‌راسماً با دیگر رسانه‌های خارجی، اخباری که در مورد این زندان و زندان المرزّه منتشر می‌شد را پوشش داد. ۸ دسامبر که خروج اسد از سوریه رسماً اعلام‌شد، الجزیره در سایت خبری خود نزدیک به ۳۰ خبر در مورد زندان صیدنایا، زندانیانی که مفقود شدند و زندان المرزّه دمشق منتشر کرد. این روایت‌ها البته در حالی منتشر می‌شود که در نقطه مقابل الجزیره، در پرداخت اخبار به گروه تحریر الشام و رهبر این گروه ابو محمد الجولانی، بر مدرا سفیدشویی از این چهره و این گروه حرکت می‌کند. آن هم در شرایطی که اعضای این گروه دستگیری و بازداشت‌برخی از علویان در این منطقه را کلیل‌دزندن. در ادامه به برخی از روایت‌های این رسانه در مورد زندان صیدنایا پرداخته می‌شود.

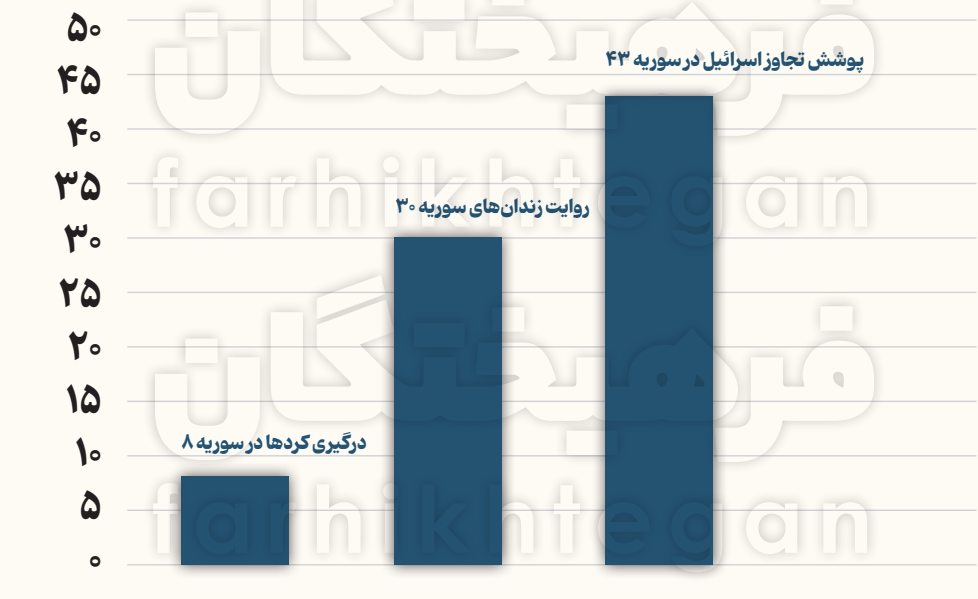
حامد هادیان، خبرنگار:

الجزیره اخبار سوریه را به نحوی پوشش می‌دهد که ضعف حکومت جدید نمایان نشود

برای بررسی چرایی رویکرد متناقض الجزیره در روایت اتفاقات سوریه با آنچه در فلسطین رخ داده به سراغ حامد هادیان خبرنگار میدانی جبهه مقاومت رفته و با او گفت‌وگو کرده‌ایم. در این گفت‌وگو همچنین به این سؤال پاسخ داده‌شده که چرا رسانه‌های داخلی نتوانسته‌اند خود را به قدری توانمند کنند تا در بزنگاه‌های اینچنینی در مهار پوشش مغرضانه اتفاقات میدانی توسط رسانه‌های مطرح همچون الجزیره قدرت رقابت با آن‌ها را داشته‌باشند. هادیان در تحلیل سیاست‌های رسانه‌ای الجزیره و رسانه‌های ایرانی به نقاط ضعف و چالش‌های موجود در پوشش خبری اشاره کرده‌است. او معتقد است رسانه‌ها در نهایت تحت تأثیر منافع حامیان خود قرار می‌گیرند و الجزیره نیز از این قاعده مستثنی نیست. این رسانه به رضم پوشش حملات اسرائیل به سوریه، با آن‌عکاس پررنگ‌این موضوع خودداری می‌کند تا ضعف حکومت جدید سوریه را نمایان نکند. هادیان همچنین به تمایز رویکردهای خبری الجزیره با رسانه‌های ایرانی اشاره می‌کند و می‌گوید الجزیره به جای تمرکز بر گفتمان خاص، به نیازهای مخاطب توجه کرده و بر اساس حساسیت‌های منطقه‌ای عمل می‌کند. او ضعف رسانه‌های ایرانی را در عدم تمرکز بر مخاطب و رعایت نکردن قواعد حرفه‌ای رسانه‌ای می‌داند که موجب می‌شود تأثیرگذاری آن‌ها کمتر از رقبا مانند الجزیره باشد. هادیان تأکید می‌کند رسانه‌های ایرانی باید استقلال بیشتری داشته‌باشند و از محدودیت‌های موجود در سیاست‌گذاری رسانه‌ای عبور کنند تا بتوانند به‌طور مؤثرتری در منطقه فعالیت کنند.

همه رسانه‌های مدعی بی‌طرفی در نهایت تحت تأثیر منافع حامیان خود قرار می‌گیرند
هادیان در ابتدا به تحلیل سیاست‌های رسانه‌ای الجزیره و نحوه پوشش اخبار پرداخته‌است. او در پاسخ به پرسشی در مورد تمرکز الجزیره بر ماجرای زندان صیدنایا به جای موضوعاتی چون ورود اسرائیل به سوریه و درگیری‌های کردها، این مسئله را به نقش حمایت‌کنندگان رسانه‌ها نسبت داد و تأکید کرد: «حتی رسانه‌هایی که تلاش دارند بی طرف به‌مانند، در نهایت تحت تأثیر منافع حامیان خود قرار می‌گیرند. الجزیره نیز از این قاعده مستثنی نبوده و در مواقعی که منافع حامیشان ایجاد کند، مجبور به تمرکز بر برخی مسائل خاص می‌شود. به عنوان مثال، این رسانه از حدود ۱۲ سال پیش از مسلحین و گروه‌های مختلف حاضر در سوریه حمایت می‌کرد، اما اکنون به وضعیت قبلی بازگشته برای این تغییرات توجهاتی نیز دارد.» هادیان در ادامه به عدم پوشش گسترده حملات اسرائیل به سوریه از جانب الجزیره پرداخت و توضیح داد: «الجزیره حملات اسرائیل را پوشش می‌دهد، اما این موضوع را به‌طور پررنگ منعکس نمی‌کند. دلیل این امر، آسیب‌پذیری سوریه در شرایط فعلی و حساسیت‌های ایجادشده در زمینه

پوشش اخبار سوریه از ۸ دسامبر

پس از پنج روز آمدنتان چه سودی دارد؟

تصویری از یک خانم که با دهبایی به ماشین سازمان ملل می‌گردد و می‌گوید: «پس از پنج روز آمدنت چه سودی دارد؟» آن‌طور که الجزیره این خبر را منتشر کرده، به نظر می‌رسد این خانم از جمله خانواده‌هایی است که یکی از اعضای خانواده‌شان در زندان صیدنایا بازداشت شده و الان مفقودند و خبری از آنها نیست. الجزیره در ادامه این خبر به این موضوع هم اشاره کرده که زن جوان با اشاره به شکست تلاش‌ها برای دستیابی به هزاران بازداشتی و مفقودی در صیدنایا که خانواده‌هایشان معتقدند در مخفیگاه‌های زیرزمینی هستند، معترض بوده‌است.

او در جهنم زندان المرزّه فرو رفته‌است

«بزرگ‌ترین جنایت این بود که برادرانش در استسان ادلب هستند.» الجزیره روایتی از یکی از زندانیان المرزّه منطقه امنیتی دمشق به نام «قاضی محمد آل محمد.» می‌دهد. زندانی‌ای که آن‌طور خودش روایت کرده بدون دلیل و تنها به این خاطر که در منطقه ادلب زندگی کرده، بازداشت شده‌است. این فرد که به نظر می‌رسد یک تاجر سوروی باشد، بنابر روایتی که الجزیره ارائه می‌کند، بعد از نزدیک به ۶ ماه تهدید به اعدام و با سقوط بشار اسد آزاد می‌شود. الجزیره روایتی از چگونگی بازداشت و دستگیری این فرد ارائه می‌کند و به این موضوع اشاره می‌کند که او حتی نمی‌دانسته که چرا بازداشت شده‌است و زمانی که برای سفبری کوتاه‌به دمشق آمده، بازداشت می‌شود. الجزیره در این گزارش اشاره می‌کند که به او محمد گفتند: «فراموش کن اسم داری» و پس از آن در سلولی به ابعاد ۲ متر در ۱٫۲ متر، با ارتفاع ۵ متر که تنها یک دانه کوچک‌که به سختی اجازه عبور نور را می‌دهد، می‌افتد.

شکنجه‌گران نازی در سوریه!

«شیوه‌های رژیم شباهت زیادی به روش‌هایی دارد که مخالفان آلمان نازی، بعد از جنگ جهانی دوم، آن را انجام می‌دهند.» این بخشی از گزارشی است که الجزیره در مورد جنایت‌های رژیم صهیونیستی بلکه در خصوص آنچه

شده، موضوعی که حداقل با نگاه به شرایط فعلی که در سوریه در حال وقوع‌است، نزدیک به واقع نظر نمی‌رسد.

همه سوری‌های آواره برگشتند

الجزیره برای ارائه این تصویر که شرایط سوریه بعد از سقوط بشار اسد رو به بهبود است، گزارشی از بازگشت سوریه‌ای‌هایی که در کشورهای دیگر از جمله ترکیه زندگی می‌کردند، منتشر کرد و به این موضوع اشاره کرد که بعد از ۸ دسامبر، گذرگاه‌های مرزی ترکیه و سوریه تحرکات فعالی را شاهد بودند و تعداد زیادی از سوری‌های مقیم ترکیه به سوریه بازگشتند. الجزیره البته در حالی به بازگشت برخی آوارگان سوری مقیم ترکیه اشاره می‌کند که ردی از خبر آواره‌شدن برخی سوریه‌ای‌ها به مرز لبنان و شیعیانی که به حرم حضرت زینب در دمشق پناه بردند، اشاره نمی‌کند. به وضوح مشخص‌است که یک استاندارد دوگانه در پوشش اخبار آوارگان نیز بر این رسانه حاکم‌است.

۴۳ خبر در مورد پیشروی اسرائیل در سوریه

اسرائیل در منطقه بلندی‌های جولان پیشروی را آغاز کرد. این خبر تقریباً ساعاتی بعد از اعلام سقوط دولت اسد در رسانه‌ها منتشر شد. از ۸ دسامبر تا روز گذشته یعنی ۲۰ دسامبر، این رسانه نزدیک به ۴۳ خبر در مورد پیشروی صهیونیست‌ها در خاک سوریه منتشر کرد. در یکی از اخباری که در این باره در این رسانه منتشر شد، آمده: «نیروی هوایی اسرائیل، مخفیگاه‌ها و تأسیسات سوریه و ایران را قبل از تصرف یکی از گروه‌های مخالف سوروی منهدم کرد.» علاوه بر این، در بخشی دیگر از خبر این رسانه به این موضوع هم اشاره‌شد که «اسرائیل در حوادث داخلی سوریه دخالت نمی‌کند.» ۸ دسامبر، اسرائیل یک مرکز تحقیقات علمی در دمشق را هدف حمله قرار داد. این رسانه در پوشش اخبار مربوط به این حمله روایتی از خیرگزاری رویتز منتشر کرد و نوشت: «هواپیمایی که گمان می‌رود اسرائیلی باشند، پایگاه هوایی خلخاله در جنوب سسوریه را بمباران کردند.» در ادامه نیز به نقل از شبکه رادیو تلویزیون اسرائیل نوشت که اسرائیل به انبارهای اسلحه در جنوب سوریه و در فرودگاه دمشق «از ترس افتادن آنها به دست شبه‌نظامیان حمله کرد.» آنچه بیش از همه در پوشش تحولات سوریه توسط این رسانه خبری به چشم می‌خورد، تقلیل و تهاجم و تجاوز اسرائیل در سوریه‌است. در حالی که اسرائیل تمام تجهیزات و انبارهای مهمات سوریه را مورد هدف قرار داد و عملاً سوریه را فلج کرد، الجزیره در روایت به این جمله «صهیونیست‌ها به مناطق تخلیه‌شده حمله کردند.» و «برای جلوگیری از افتادن مهمات به دست شورشی‌ها آن را مورد هدف قرار دادند.» اکثفا می‌کند. واقع امر این است که به نظر می‌رسد ترجیح این رسانه بیشتر ترسیم چهره آزاد و شاد از سوریه پس از سقوط بشار اسد است تا روایت واقعی میدان در سوریه.

۸ خبر از درگیری کردها در سوریه

رویداد مهم دیگری که در سوریه بعد از اسد در حال وقوع‌است، درگیری نیروهای کرد و مخالفین مسلح با نیروهای تحریر الشام است. روایت این رسانه در مورد درگیری کردها نیز تا حد زیادی جانبدارانه‌است و البته پرداخت زیادی هم به تحولات مرتبط با کردها نداشته‌است. این رسانه از ۸ تا ۲۰ دسامبر تنها ۸ خبر در مورد کردها منتشر کرده‌است، اما در میان همین اخبار هم روایت‌ها در تقابل با کردها منتشر شده‌است. در یکی از اخباری که الجزیره منتشر کرده، به درگیری آنها با معترضان اشاره کرده و نوشته: «در جریان پراکندگی تظاهرات نیروهای موسوم به سوریه دموکراتیک، در دیرالزور، ۳ غیرنظامی بر اثر اصابت گلوله کتک‌تیراندازها کشته‌شدند.» این خبر در حالی منتشر می‌شد که در جریان پیشروی تحریر الشام و صهیونیست‌ها در سوریه خبری از ارائه آمار در جریان ورود شهر به شهر مسلحان منتشر نشد. امری که این گزاره را تقویت می‌کند که این رسانه در مواجهه با تحولات سوریه تا حد زیادی جانبدارانه رفتار کرده‌است.

تفاوت زیادی داشت و الجزیره به دلیل توجه به مخاطب و داشتن مخاطب بیشتر با اقبال بیشتری روبه‌رو شد.»

اعمال محدودیت بر رسانه‌های ایرانی دسترسی آن‌ها به خبرنگاران بومی در منطقه را قطع کرده‌است

هادیان در ادامه به تجربه‌های قبلی در سسوریه اشاره می‌کند و می‌گوید: «به دلیل محدودیت‌هایی که برای خبرنگاران و فعالان فرهنگی در این ۱۲ سال ایجاد شده، رسانه‌های ایرانی نتوانسته‌اند به‌طور طبیعی از این افراد استفاده‌کنند. در مواقع بحرانی، مانند زمانی که سسوریه در آستانه سقوط بود، نبود افرادی که به‌طور کامل با شرایط منطقه آشنا باشند، باعث ضعف رسانه‌های داخلی شد.» در نهایت، هادیان تأکید می‌کند: «فعالیت رسانه‌ها ما به گفت‌وگو با کارشناس محدود شده در حالی که کارشناس هرگز نمی‌تواند جای خبرنگار را بگیرد؛ چراکه این نقش‌ها به‌طور کاملاً جداگانه عمل می‌کنند.»

رسانه‌های ایرانی نتوانسته‌اند

زبان مشترکی با جامعه عربی منطقه پیداکنند

هادیان در ادامه به اهمیت زبان مشترک در رسانه‌ها و تأثیر آن در جذب مخاطب و تقویت نفوذ رسانه‌ها در منطقه می‌پردازد و می‌گوید: «رسانه‌های ایرانی نتوانسته‌اند زبان مشترکی با جامعه عربی منطقه پیدا کنند، و ویژه در مسائلی مانند سوریه. اگر رسانه‌های ایران، مانند صداوسیما، مستقل تر عمل می‌کردند و فقط به عنوان نماینده جمهوری اسلامی نمی‌بودند، شرایط متفاوت می‌شد. این محدودیت‌ک رسانه‌های ایرانی باید تنها نماینده مواضع رسمی جمهوری اسلامی باشند، به عنوان یک مانع برای آزادانه‌تر فعالیت کردن رسانه‌ها به‌شمار می‌رود.» او همچنین به رسانه‌هایی مانند المیادین اشاره می‌کند که به‌دلیل استقلال بیشتری که دارند، نتوانسته‌اند در موضوعات مختلف به‌خوبی وارد شوند و پوشش خبری متنوعی ارائه‌دهند.

سیاست‌گذاری رسانه‌ای ایران در میدان نبرد نیاز به اصلاحات اساسی دارد

این خبرنگار میدانی محور مقاومت در مورد لزوم آزادی عمل بیشتر رسانه‌های ایرانی به این نکته اشاره می‌کند: «رسانه‌ها نباید محدود به اظهارات رسمی وزارت خارجه باشند و می‌توانند دیدگاه‌های متفاوتی داشته باشند بدون اینکه به منافع ملی آسیب بزنند. رسانه‌ها باید مستقل عمل کرده و به‌طور صادقه اخبار را به مخاطب منتقل کنند. این رویکرد مستقل توانسته در برخی موارد موفق باشد و نشان‌دهنده ضرورت اصلاح سیاست‌گذاری‌های رسانه‌ای در ایران است.» هادیان در نهایت تأکید می‌کند: «بسیاری از مشکلات موجود به‌سیاست‌گذاری‌های نادرست در این حوزه می‌مرود و نیاز به اصلاحات اساسی دارد.»
